

Kako učence in učitelje povabiti k branju in v knjižnico?

How to Attract Pupils and Teachers to Read and to Visit the Library?

Tadeja Česen Šink

Izvleček

O branju, motiviranju za branje in delovanju šolskih knjižnic obstaja veliko zapisov. Avtorica je bila po menjavi delovnega mesta, na katerem je bila več kot 16 let, postavljena pred nove izzive kot nova knjižničarka na šoli. V prispevku predstavlja, kako se je tega lotila. V šolsko knjižnico je želela privabiti oz. povabiti učence in učitelje, zato je zanje pripravila nekaj bralnomotivacijskih dejavnosti. Ker sta zanimanje za omenjene dejavnosti pokazali tudi dve učiteljici slovenščine, ju je povabila k sodelovanju in po dveh letih delujejo že kot prava uigrana ekipa. Skupaj so oblikovale letni načrt mesečnih dejavnosti, ki ga med drugim tudi predstavi v prispevku.

Ključne besede:

branje, motivacija, bralnomotivacijske dejavnosti, medpredmetno povezovanje

Keywords:

reading, motivation, reading motivation activities, cross-curricular integration

UDK 027.8:659.44

Abstract

There are many texts discussing reading, the motivation to read, and the work of school libraries. After leaving her job of 16 years to become the new school librarian, the author was faced with new challenges. In the article she shows how she tackled these challenges. She wanted to attract or invite pupils and teachers to the school library, so she prepared a few reading motivation activities for them. As two teachers of Slovene language showed an interest in these activities, she invited them to collaborate with her, and now, two years later, they make a good team. Together, they have prepared an annual plan of monthly activities, which is also presented in the article.

UVOD

O tem, da je branje pomembno, je napisanega že zelo veliko, zato v uvodu na kratko poudarimo le glavne pojme, ki so povezani z bralno pismenostjo in motiviranjem za branje. V nadaljevanju pa bodo predstavljeni prvi koraki navezovanja stikov z učitelji in učenci, nekaj primerov medpredmetnega povezovanja, dejavnosti motiviranja za branje in letni načrt teh dejavnosti na šoli.

O BRANJU, BRALNI PISMENOSTI IN MOTIVACIJI ZA BRANJE

Vemo, da gre v povezavi z branjem v šoli predvsem za vzgojno-izobraževalni pomen, v življenju pa branje predstavlja osnovno orodje oziroma sredstvo za delovanje. V šoli si v zgodnjem obdobju prizadevamo predvsem za to, da branje postane avtomatizirano, to pomeni, da besedilo preberemo brez dodatnega napora (Kordigel, 1992). Cilji, ki jih v šoli zasledujemo v nadaljevanju, so povezani s širšim pojmom, kot je bralna pismenost, ki poleg tekočnosti branja vključuje tudi razumevanje prebranega in uporabo pridobljenih informacij (Pečjak in Gradišar, 2012). Glede na priročnik Bralna pismenost, ki je nastal v okviru projekta Objem v organizaciji Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, je bralna pismenost »stalno razvijajoča se zmožnost posameznika/posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje ter druge gradnike bralne pismenosti. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za samouresničevanje posameznika ter uspešno (so)delovanje v družbi.« (Bralna pismenost, 2022)

Velika poplava informacij, pisni in spletni viri nam nudijo ogromno možnosti za branje in učenje, vendar brez interesa za branje oz. motiviranosti za branje ne gre. Kot pravi Nataša Bucik v priročniku za spodbujanje družinske pismenosti Branje za znanje in branje za zabavo (Branje za znanje in branje za zabavo, 2009), so »strokovnjaki, ki se ukvarjajo s proučevanjem otrokovega branja, že pred

časom ugotovili, da je za branje potreben tudi trud, vztrajanje in želja, kar jih je pripeljalo k vprašanju motivacije«. Sonja Pečjak in Ana Gradišar (2012) sta oblikovali definicijo bralne motivacije, ki jo »pojmuje kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti (ponovno doživeti)«. Prav razvijanje in spodbujanje bralne motivacije je eden izmed pomembnih ciljev šolskih knjižničarjev in učiteljev. Poleg vseh navedenih formalnih ciljev je »neformalna« želja učiteljev in knjižničarjev ta, da bi otroci našli čas tudi za prostočasno branje, v katerem bi uživali. Da bi to dosegli, smo želeli na šoli učencem ponuditi nekaj dejavnosti, s katerimi bi jih navdušili za branje, tudi kot prostočasno dejavnost. Dejavnosti so načrtovane tako, da posredno motivirajo za branje, saj so npr. orodje za pridobivanje informacij, ki nam pomagajo rešiti zabavni kviz, poiskati skrito geslo, ki nam odpre škatlo, zaprto s ključavnico, ogled filma pa nas povabi k branju knjige in obratno ipd. Na šoli smo želeli učence spodbuditi k branju na prav te »neprisiljene« načine. Nekatere od teh dejavnosti predstavljamo v nadaljevanju.

Še prej pa na kratko o prvih korakih, ki sem se jih lotila, ko sem po šestnajstih letih zamenjala službo oziroma iz ene šolske knjižnice prišla v drugo, in o stanju v novi šolski knjižnici, za katero sem želela, da postane poleg prostora za branje in iskanje informacij tudi prostor druženja.

PRVI KORAKI

Na »novo« šolo sem prišla v zadnjem tednu avgusta 2021, torej pred začetkom novega šolskega leta. S knjižničarko, ki je odhajala v pokoj, sva opravili primopredajo dela. Ker je moja praksa v šolski knjižnici do takrat štela že 16 let, sva si lahko zelo hitro izmenjali vse pomembne informacije v povezavi s strokovnim bibliotekarskim delom. Delo šolskega knjižničarja poznam, prav zato sva lahko pregledali in si izmenjali tudi veliko podrobnosti in dobrih praks.

Bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij.

Eden izmed pomembnih ciljev šolskih knjižničarjev in učiteljev je razvijanje in spodbujanje bralne motivacije.

Ker so v tistem tednu učitelji delo načrtovali na sestankih strokovnih aktivov, sem se z vodji aktivov dogovorila za obisk in se jim pridružila. Namen mojega obiska je bil povezan z načrtovanjem ur knjižničnega informacijskega znanja (KIZ). V nadaljevanju podrobneje o tem.

V naslednjem koraku sem poklicala v splošno knjižnico, glavno enoto v Kranju, v povezavi s projektom Rastem s knjigo za sedmošolce. Knjižničarju, ki vodi projekt, sem povedala, da sem prevzela delo v šolski knjižnici, in se dogovorila za obisk v mesecu oktobru. Ker ima splošna knjižnica iz Kranja tudi krajevno knjižnico, ki je blizu naše šole, sem se predstavila tudi tamkajšnji knjižničarki. Dogovorili sva se za sestanek, na katerem mi je predstavila, kako sta sodelovali z mojo predhodnico. Z idejami sem se strinjala, dodala še nekaj svojih in tako je bil v mozaik dodan še en kamenček. O tem, kako sodelujemo, pa v nadaljevanju.

Ker sta dve učiteljici slovenščine hitro opazili moje aktivnosti in željo po sodelovanju, sta mi predstavili nekaj idej v povezavi z motiviranjem za branje. Seveda sem bila takoj za »akcijo«. Kako spodbujamo naše učence in tudi učitelje k branju, pa v nadaljevanju.

Vsi ti koraki so vsak po svoje tlakovali mojo pot med učence in učitelje.

KAKO SMO NAČRTOVALI MEDPREDMETNE POVEZAVE (KIZ)

Kot rečeno, sem zadnji teden pred začetkom pouka izkoristila za srečanje z učitelji na sestankih strokovnih aktivov. Namen srečanja je bilo sodelovanje s knjižnico. Najprej sem obiskala vse aktive razredne stopnje. Knjižničarka pred menoj je z učitelji lepo sodelovala, zato smo pregledali teme, ki so bile že do takrat povezane s knjižnico. Predlagala sem, da večino obdržimo, nekaj tem pa sem ponudila na novo. Zelo sem bila zadovoljna, ker smo se zelo hitro uskladili, in načrt sodelovanja za razredno stopnjo je bil pripravljen. Potem sem obiskala še družboslovni in naravoslovni aktiv. Učitelji so predlagali, da bi sodelovala pri dnevih dejavnosti, in hitro smo dodali še teme povezane

s knjižnico. Naj predstavim samo nekaj primerov.

Z učiteljico tehnike in tehnologije sva se dogovorili za sodelovanje na tehniškem dnevu. Pregledali sva literaturo na temo umetnih snovi, glavne cilje in pojme, ki jih morajo učenci znati. Sestavili sva vprašanja, na katera učenci odgovarjajo v knjižnici v času tehniškega dne. Učencem pomagam pri iskanju po knjižnih virih, kako si pomagamo s kazali, in seveda opozorim na navajanje virov.

Z učiteljico zgodovine sva se dogovorili za uro, povezano s citati. Učenci v 6. razredu spoznavajo stare načine pisanja, med drugim tudi na glinene ploščice. Dejavnost poteka več ur, ena od njih tudi v knjižnici. Pripravim gradivo (leposlovje, stripe, poučne knjige), povezano z zgodovino. Učenci najprej spoznajo, kaj je citat in kako ga zapišemo. Omenimo nekaj znanih citatov kot npr. »Prišel, videl, zmagal«, Julij Cezar. Z učiteljico učencem pomagava pri iskanju citatov, ker se je izkazalo, da ni kar vsak stavek primeren, kot učenci sprva mislijo. Ko učenci izberejo vsak svoj citat, ga pravilno zapišejo v zvezek. V nadaljevanju oblikujejo ploščico iz das mase in nanjo s paličico zapišejo citat.

Tudi z učiteljico geografije sva hitro našli skupno pot. Že s prejšnjo knjižničarko sta sodelovali na podoben način, midve pa sva temu dodali še dodatno dejavnost. Učenci izdelujejo seminarsko nalogo, zato k temu spadajo pravila za navajanje virov in literature. Ob obisku knjižnice učencem predstavim pravila navajanja literature, učiteljica pa jim predstavi pravila za izdelavo naloge. Dejavnost, ki sva jo dodali, pa je naslednja: učenci morajo v času priprave naloge enkrat obiskati knjižnico. Cilj obiska je naučiti se navesti vire. V knjižnici zanje pripravim škatlo z gradivom na temo njihove seminarske naloge, ki pa ni za izposojajo. Učenci v knjigah poiščejo podatke za pet zanimivosti, ki jih bodo predstavili v nalogi. Podatke morajo zapisati na list in dodati navedbo virov. Ta zapis skupaj z vsakim učencem preverim in tako skupaj utrdimo navajanje virov.

To je le nekaj primerov medpredmetnih povezav na predmetni stopnji.

Menim, da sem našla ustrezno pot za prvi pristop do učiteljev na šoli, saj se je izkazalo,

da je to dobra osnova tudi za vsa druga sodelovanja. Ne trdim, da je to ena in edina pot, saj je dejstvo, da prav z vsakim učiteljem ne moremo sodelovati. Sodelovanje učiteljev s knjižničarko pred menoj je veliko pripomoglo k temu, da sama lahko nadaljujem s sodelovanjem, seveda pa je potrebna pozitivna naravnost in medsebojna »kemija« vpletenih.

SODELOVANJE S SPLOŠNO KNJIŽNICO

Kot že omenjeno, sem se povezala s splošno knjižnico v Kranju. V nadaljevanju predstavljam sodelovanje z njihovo krajevno enoto v Naklem. S knjižničarko sva se dogovorili, da bi z vsemi učenci razredne stopnje enkrat na leto obiskali enoto krajevne knjižnice. Knjižnica je od matične šole oddaljena pet minut hoje, učenci obeh podružnic pa se do nje pripeljejo z avtobusom. S knjižničarko sva skupaj izbrali teme, vsaka izvede delček ure, že dve leti pa sva k sodelovanju povabili tudi dva gosta. Vsebine obiskov je naslednja: prvošolci spoznajo krajevno knjižnico, drugošolcem predstavimo njihov knjižnični red, tretješolcem predstavimo poučno gradivo, četrtošolci spoznajo posebnosti domače pokrajine v povezavi z Rokovnjači, petošolci pa življenje Rimljanov. Program je za četrtošolce in petošolce prav poseben. Četrtošolcem življenje rokovnjačev v knjižnici v delu ure predstavi član lokalnega društva Rokovnjači, ki je oblečen v njihova oblačila. Petošolcem življenje v rimskih časih predstavi arheologinja, ki pokaže tudi nekaj ostankov in najdb iz tistega časa. Učencem pokažemo tudi poučno gradivo, ki ga potem uporabijo za izdelavo plakatov.

Sodelovanje s splošno knjižnico se mi zdi zelo pomembno in ga ne razumem kot »konkurenco«, saj učence navajamo na uporabo vseh tipov knjižnice. Če v šolski knjižnici nimamo določenega gradiva, jih vedno usmerim v krajevno knjižnico, še prej pa skupaj z skupaj preverimo stanje gradiva v enotnem knjižničnem sistemu Cobiss.

NAŠE BRALNE AKCIJE

V prvih dneh pouka so prav vsi učenci obiskali knjižnico, saj so si prišli izposodit učbenike.

Septembra sem vsem razredom predstavila priporočilne sezname za domače branje in bralno značko. Vsi učenci predmetne stopnje so v okviru KIZ (medpredmetna povezava s slovenščino) obiskali šolsko knjižnico, kjer smo predstavili knjižnico, ponovili knjižnični bonton, pravila izposoje in postavitve gradiva, učenci so sami iskali knjige za domače branje, rešili učni list z načrtom, katere tri naslove bodo prebrali v tem letu (en naslov določi učiteljice), predstavili pa smo tudi knjižne predloge za Cankarjevo tekmovanje. Do konca oktobra smo prve medpredmetne povezave izvedli tudi z večino oddelkov razredne stopnje.

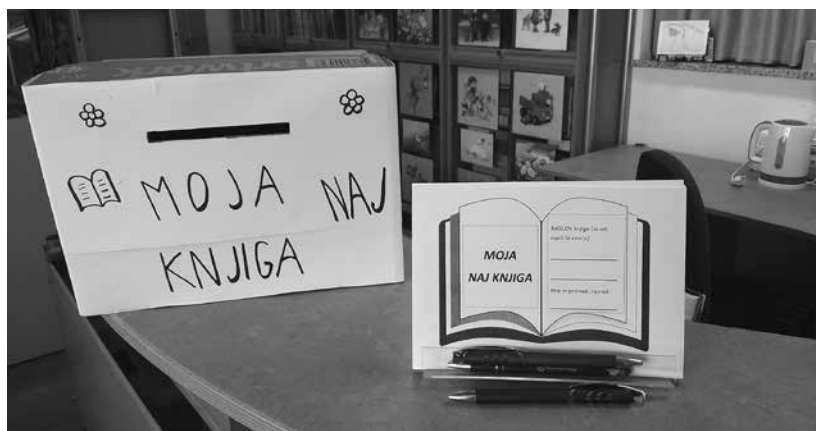
Nastopil pa je čas, ko sem želela, da se v knjižnici poleg vsega začne še kaj »dogajati«. Vse dejavnosti, ki jih predstavljam v nadaljevanju, se niso zgodile naenkrat, ampak sem jih dodajala postopoma. Naj povem še to, da je bila prioriteta naloga prvega leta (2021/2022) tudi prenos večine gradiva v sistem Cobiss. Nekaj gradiva, približno 3000 enot, je bilo že v sistemu, preostalih 10000 in vse enote učbeniškega sklada pa še ne. Med jesenskimi počitnicami sem pripravila načrt prenosa gradiva in pri tem sem si pomagala z načinom dela in izkušnjo, ki sem jo imela iz prejšnje šole. Kot dobra praksa se je izkazalo, da so pri opremljanju gradiva z nalepkami pomagali učitelji. Vodstvu šole sem predstavila idejo, da se učiteljem pomoč upošteva pri doprinosu ur. Pozitivni učinki so bili obojestranski, in sicer sem sama ob tem spoznala celotno zbirko, tudi učitelji so videli, kaj vse imamo v knjižnici, hkrati so bili za pomoč »nagrajeni«, jaz pa sem tudi na ta način navezala stike z njimi.

PRIDI IN PRIPOROČI TER MOJA NAJ KNJIGA

Novembra sem učence povabila k prvi dejavnosti, ki sem jo nasloвила *pridi in priporoči*. Oblikovala sem manjša vabila oz. plakate, naj pridejo v knjižnico, kjer na listek napišejo naslov knjige, ki bi jo sošolcu priporočili v branje. Akcija je potekala teden dni in na koncu smo izžrebali nekaj praktičnih nagrad. Tako sem spoznala, kakšne knjige otroci radi berejo. Ker je bil odziv velik, sem se odločila, da bomo naslednji mesec (december) začeli z glasova-

Sodelovanje s splošno knjižnico se mi zdi zelo pomembno in ga ne razumem kot »konkurenco«, saj učence navajamo na uporabo vseh tipov knjižnice.

njem za najljubšo knjigo (*moja naj knjiga*). To dejavnost smo izvajali že pred leti na prejšnji šoli, ko je bil projekt še državni. Pripravila sem tri velike škatle in glasovnice. Učenci so prihajali in pridno glasovali tako na matični šoli kot tudi na obeh podružnicah, kjer sta za to skrbeli dve učiteljici.

Slika 1: Moja naj knjiga

Glasovanje je potekalo en teden v mesecu, mesečne rezultate smo objavili na spletni strani šole, konec maja pa združili vse glasove in razglasili naj knjigo leta. V prvem letu je bilo skupnih glasov okoli 600, lani smo presegli število 1000.

Maja sem pripravila velike plakate z rezultati prvih desetih naslovov in jih objavila na oglasnih deskah po šoli. Ko sem letne rezultate predstavila na jutranjem sestanku, sta učiteljici 4. razreda želeli, da bi rezultate posebej predstavili v njunih oddelkih. Zato sem izkoristila priložnost in predlagala, da bi bila to popotnica v počitniško branje za bodoče petošolce. Učenci obeh oddelkov 4. razreda na matični šoli so v knjižnico prišli sredi junija in naši rezultati so »postali« seznam počitniškega branja. Učiteljici sta o obisku v knjižnici takoj povedali še kolegicama s podružnic in seveda sem z veseljem obiskala tudi njih.

PRAVLJIČNA HIŠKA

Že knjižničarka pred menoj je december spremenila v pravljčni mesec, zato smo to dejavnost za učence razredne stopnje načrtovali tudi mi. Ker sem želela, da je to res nekaj

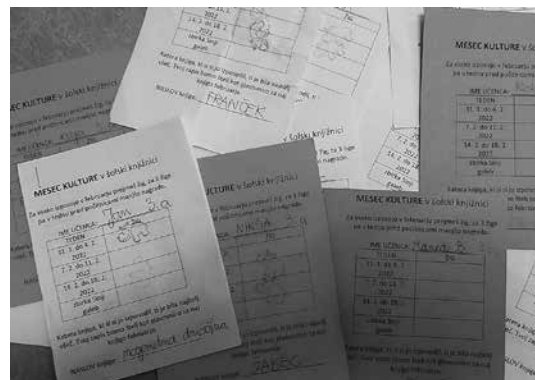
posebnega, sem se hišnikoma posvetovala, kako bi našo knjižnico spremenili v pravljčno hiško. Kotni del knjižnice smo ogradili z dveh strani in nastala je pravljčna hiška, v katero smo postavili sedežno garnituro in stole, tako da je v njej lahko sedelo 25 učencev. Seveda ni manjkala tudi božična smrečica iz knjig in lučke. Učenci so v knjižnico prišli zadnji teden pred počitnicami in prisluhnili praznični pravljici ter ustvarjali. Z učenci smo pisali praznične želje, izdelali voščilnico, pobarvali smrečico (pobarvanka), izdelali darilno škatlico, vanjo pa sem vsakemu učencu ob koncu vstavila bonbon.

Slika 2: Pravljična hiška

MESEC KULTURE OZ. MESEC ŠOLSKIH KNJIŽNIC

Januarja in februarja sem se večinoma ukvarjala s prenosom gradiva v Cobiss. Kljub vsemu pa sem se odločila, da bomo februarja praznovali, in sicer sem našo dejavnost poimenovala *mesec kulture*. Začelo se je z razstavo ob kulturnem prazniku, potem sem za malo starej-

Slika 3: Mesec kulture

Sliki 4 in 5: Razstava Sinji galeb od A do Ž

Učenci so se najprej s pomočjo čarobnega napitka razdelili v štiri domove, potem so izdelali svojo čarovniško palico, se igrali bingo, tekmovali v lovljenju balonov, zmagovalni dom pa je prejel nagrado – čokoladni zlati zviz.

še učence pripravila razstavo knjig na temo praznika zaljubljenec, hkrati pa so učenci za vsak obisk knjižnice prejeli žig. Pripravila sem kartončke za zbiranje žigov, hkrati pa kartonček izkoristila tudi kot glasovnico za mojo naj knjigo. Za tri zbrane žige so učenci prejeli manjše presenečenje (kazalko).

Pridružili smo se tudi vseslovenskemu praznovanju 70-letnice zbirke Sinji galeb in učence povabili, da so od doma prinesli stare izdaje iz te zbirke, ki smo jih razstavili.

Naj povem, da smo v šolskem letu 2022/2023 na tak način oktobra praznovali mesec šolskih knjižnic. Prav tako so učenci zbirali žige, glasovali za naj knjigo, za tri zbrane žige pa prejeli šolski koledar, kazalko in svinčnik.

MOJA NAJ KNJIGA LETA KOT POVOD ZA DELAVNICO O HARRYJU POTTERJU

Marca in aprila sem ves čas namenila prenosu gradiva v Cobiss, in sicer najprej na eni, potem še na drugi podružnici, kamor sem iz matične šole vsak dan odhajala po 11. uri. Tam so me že »čakale« pridne roke dveh učiteljic podaljšanega bivanja, ki sta mi pomagali pri opremitvi knjig z nalepkami. Kot že rečeno, smo maja razglasili rezultate moje naj knjige leta. Učenci so največ glasov namenili knjigam iz zbirke Harry Potter, zato sta učiteljici slovenščine predlagali, da bi jim ponudili nekaj v povezavi s knjigami o Harryju. Ker sta vedeli, da poteka prenos gradiva v Cobiss, sta se ponudili, da izvedeta delavnico. Sama sem bila seveda zelo vesela njunega predloga oz. pomoči. Zato sem zbrala prijave učencev, bila seveda poleg kot

»tehnična« pomoč, onidve pa sta izvedli eno-urno delavnico, in sicer za učence od 4. do 6. razreda. Delavnico smo izvedli takoj po pouku. Učenci so se najprej s pomočjo čarobnega napitka razdelili v štiri domove, potem so izdelali svojo čarovniško palico, se igrali bingo, tekmovali v lovljenju balonov, zmagovalni dom pa je prejel nagrado – čokoladni zlati zviz. Knjižnica se je takrat spremenila v železniško postajo in peron št. 9 ¾, s katerega smo odpotovali na Bradavičarko. Delavnico smo za 50 učencev ponovili štirikrat.

Slika 6: Peron 9 ¾

PRVO ŠOLSKO LETO JE ZA NAMI

Marca smo učence dvakrat povabili k pisanju pesmi, akcijo pa poimenovali pesem za bonbon.

Tako se je zame zaključilo prvo šolsko leto na novi šoli. Uspelo mi je zaključiti prenos gradiva v Cobiss, izvedla sem nekaj dejavnosti, prek katerih smo učence posredno želeli motivirati za obisk knjižnice in branje. Pri delu nisem bila sama, saj sem veliko sodelovala z učitelji, izvedli smo več kot 100 ur medpredmetnih povezav. Ker sem s svojo pripravljenostjo pokazala, da si želim sodelovanja, smo skupaj z učiteljicama slovenščine izvedle prvo delavnico na temo Harryja Potterja. Za konec pa sem lahko naše skupno delo in dejavnosti v knjižnici na povabilo ravnatelja predstavila vsem učiteljem na zaključni konferenci. Sledilo je poletje in čas za novo načrtovanje.

NOVE DEJAVNOSTI IN PRIDOBITVE

V šolskem letu 2022/2023 smo se lahko razveselili novih sedalnih vreč v knjižnici na matični

Slika 7: Sedalne vreče v šolski knjižnici

šoli in tudi obeh podružnicah. Otroci so nad njimi navdušeni. Naj povem, da so nakup omogočili starši, in sicer iz sredstev šolskega sklada. Nikoli niso tako prazne, kot na sliki.

Prvo šolsko leto je dalo veliko zagona in motivacije za delo naprej. V nadaljevanju predstavljam dejavnosti, ki smo jih postopoma dodajali. Nekatere so enkratne, druge trajajo vse šolsko leto. Teh dejavnosti nisem oblikovala sama, ampak sta se mi pri tem pridružili učiteljici slovenščine. Skupaj smo oblikovale načrt mesečnih dejavnosti, ki je predstavljen na koncu prispevka.

VIKEND IZPOSOJA

Septembra smo začeli ob petkih v času rekreativnega odmora izvajati *vikend izposajo*. V času tega 20-minutnega odmora morajo vsi učenci ven, zato smo tudi knjižnico »prestavili« ven. V šolskem atriju, mimo katerega vodi pot na igrišče za šolo, postavimo mize z gradivom in prenosnim računalnikom ter čitalnikom. Gre za običajno izposajo, le da si knjige učenci izposodijo zunaj knjižnice. Seveda imajo na voljo le določen izbor knjig. Včasih je dan za novosti, včasih dan za stripe, včasih za pesniške zbirke, včasih poučno gradivo. Vikend izposajo smo izvajali v lepem vremenu, in sicer do oktobra, potem pa nadaljevali z njo še aprila in maja. Pred tem smo marca dvakrat učence povabili tudi k pisanju pesmi, akcijo pa poimenovali *pesem za bonbon*. Akcijo smo izvedli zunaj na mestu *vikend izposoje*. Kdor je na listu prinesel napisano pesem, je dobil bonbon. Učiteljici slovenščine sta naredili izbor pesmi in pripravili dva plakata za njuni učilnici.

Sliki 8 in 9: Vikend izposoja

PAKETKI PRESENEČENJA

Slike 10–12: Paketki presenečenja za izposoj za 6., 7., 1. in 2. razred

V šolskem letu 2021/2022 smo začeli pripravljati paketke presenečenja za izposajo. Vsak mesec pripravimo knjige za posamezni razred. Izbor knjig naredim sama. Pripravila sem po 15 knjig. Če je le mogoče, na ta način učencem izposodimo novosti, kolikor jih imamo. Učenci ne vedo, katero knjigo si bodo izposodili, saj so le-te zavite v darilni papir. Da lahko knjigo izposodim, zadaj na paket nalepim črtno kodo. Knjige so po navadi »zdržale na mizah« le dan, največ dva. Včasih so nekateri učenci

ob vračilu že pripeljali s seboj sošolca, ki si je knjigo izposodil za njimi.

KEKČEVO POPOLDNE

Januarja smo za učence drugega triletja pripravili *Kekčevo popoldne*. Prijavilo se je 60 učencev, zato smo ga izvedli v štirih ponovitvah

Pravijo, da za ohranjanje bralne kondicije zadošča vsakodnevno 10-minutno branje.

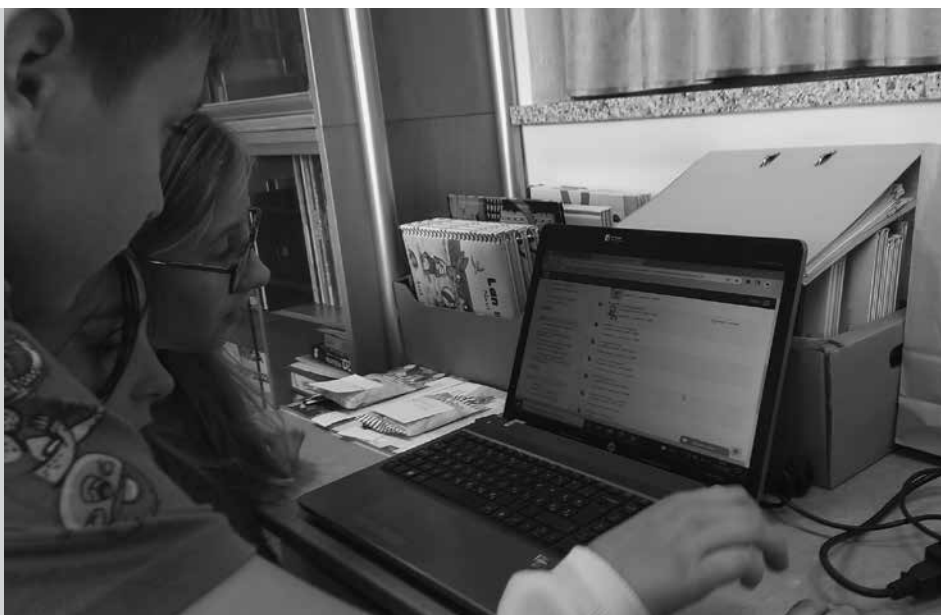

Slika 13: Kekčevo popoldne

(dvakrat na matični šoli, po enkrat pa na obeh podružnicah). Na enourni dejavnosti smo prebrali odlomek iz knjige Kekec in Bedanec, si ogledali odlomek iz filma z enako vsebino kot iz knjige in se za konec preizkusili v reševanju kviza Poznam Kekca in njegove junake. Seveda niso manjkali piškoti in čaj. Zmagovalna skupina je prejela priznanje, ki smo ga pripravili v programu Canva.

SOBA POBEGA

Aprila 2022 sem se udeležila izobraževanja bibliopedagoška šola, na katerem je kolegica Katja Brezovnik predstavila *sobo pobega*. Po njeni predlogi sem pripravila svojo različico in prilagodila vprašanja. Glavna tema je bila knjiga Pika Nogavička. Poleg branja odlomka so učenci na zanimivem zemljevidu iskali podatke o Švedski in informacije o avtorici Astrid Lindgren. Naloge so bile shranjene v škatlah, zaprtih s ključavnicami. Pravilno rešene naloge so dale kodo ključavnice in učenci so lahko odprli novo škatlo. Na koncu so poiskali geslo, ki je bilo napisano z nevidnim svinčnikom. Vrata knjižnice smo zaklenili, nanje pa nalepili list z glavnim geslom, ki je bilo sestavljeno iz štirih besed. Učenci so uživali, kljub temu da so morali prebrati kar precej besedila. Prosto-voljno se je šestih ponovitev delavnic udeležilo 72 učencev od 4. do 6. razreda. Ker je bil odziv velik, sem za leto 2022/2023 pripravila nove naloge, ki pa so bile v povezavi z Roaldom Dahlom, Anglijo in odlomki iz knjig Matilda,

Sliki 14 in 15: Soba pobega

Če želimo pri učencih spodbujati prostočasno branje, je eden od učinkovitih načinov tudi ta, da branje vključimo v vsakdanje aktivnosti in jih povežemo s praktičnim reševanjem nalog.

Čarli in tovarna čokolade in Čarovnice. Sobo pobega bomo izvedli z učenci 5. razreda pri pouku KIZ.

BRALNA DEJAVNOST ZA UČITELJE

Če želimo nekoga spodbuditi k neki dejavnosti, moramo biti sami zgled. Zato smo letos želeli k prostočasnemu branju spodbuditi tudi naše sodelavce. Pravijo, da za ohranjanje bralne kondicije zadošča vsakodnevno 10-minutno branje. Da bi jih navdušili za to, smo jim v prazničnem decembru pripravili nekaj bralnih spodbud. Povabili smo jih k opravljanju bralne značke za učitelje, ki smo jo

poimenovali Mojih pet. V vseh treh zbornicah smo pripravili kotic s škatlo in gradivom, poleg dodali povabilo k branju in kartonček za zapis naslovov prebranih knjig. Kartončke sem zbirala v knjižnici. Med letom smo jih k branju spodbujali na različne načine. Marca smo s pesmimi polepili ogledala v straniščih za učitelje. Poleg škatle, kjer je bilo na izposajo gradivo iz knjižnice (leposlovje in stroka), so si gradivo lahko izposodili tudi od kolegov. Učitelje smo namreč povabili, naj od doma prinesejo svoje knjige za izposajo. Na oglasno desko v zbornici smo nalepili lepe misli ali pa odlomke kratkih zgodb. Na zaključni konferenci smo pohvalili vse, ki jim je uspelo prebrati vsaj pet

Sliki 16 in 17: Mojih pet (bralna značka za učitelje) (Foto: Tadeja Česen Šink)

knjig. Le-teh je bilo enajst. Nekateri so napolnili en kartonček, ena učiteljica pa celo štiri. Vsem, ki jim je uspelo, smo podarili knjigo in kazalko z imenom.

LETNI NAČRT DEJAVNOSTI

V dveh letih smo z učiteljicama slovenščine oblikovale naslednji letni načrt dejavnosti.

Preglednica 1: Letni načrt dejavnosti za spodbujanje branja

Mesec	Dejavnost
september	- spodbujanje branja za bralno značko, priporočila učiteljev - Mojih pet (bralna značka za učitelje) - vikend izposoja
oktober	- 1. paket izposoje presenečenja (6. razred) - mesec šolskih knjižnic - berem revije (delavnica) - moja naj knjiga oktobra - vikend izposoja
november	- 2. paket izposoje presenečenja (7. razred) - srečanje s knjigo (bralni klub) - berem stripe (delavnica) - moja naj knjiga novembra
december	- 3. paket izposoje presenečenja (8. razred) - praznično branje (1. do 5. razred) - moja naj knjiga decembra
januar	- 4. paket izposoje presenečenja (1. in 2. razred) - filmsko popoldne - moja naj knjiga januarja
februar	- 5. paket izposoje presenečenja (3. razred) - moja naj knjiga februarja
marec	- 6. paket izposoje presenečenja (4. razred) - berem poezijo (delavnica) - moja naj knjiga marca
april	- noč knjige (za 4. in 5. razred) - 7. paket izposoje presenečenja (5. razred) - moja naj knjiga aprila - vikend izposoja
maj	- moja naj knjiga leta - vikend izposoja
junij	- zaključek bralne značke

SKLEP

Branje je proces, ki zahteva veliko časa in vztrajnosti. Poleg tega da nam odpira vrata v svet domišljije, je branje osnovno orodje za učenje in naše delovanje v življenju. Če želimo pri učencih spodbujati prostočasno branje, je eden od učinkovitih načinov tudi ta, da branje vključimo v vsakdanje aktivnosti in jih povežemo s praktičnim reševanjem nalog. Zato smo se v šolski knjižnici odločili, da bi branje spodbujali na posreden način. Učenci si knjige lahko izposodijo zunaj knjižnice na vikend izposoji, izposodijo si paket presenečenja, priporočajo knjige svojim vrstnikom, s filmskim popoldnevom jih povabimo k branju knjige, rešijo kviz, sodelujejo na delavnici o knjižnem junaku, v knjižnici v obliki sobe pobega iščejo odgovore na vprašanja in podobno. Ker zgledi vlečejo, smo k branju povabili tudi učitelje, ki sodelujejo v akciji Mojih pet – bralni znački za učitelje. Vsako leto evalviramo dejavnosti in glede na odziv pri učencih načrt spremenimo oziroma prilagodimo. ●

Viri in literatura

- Kordigel Aberšek, M. (1992). Branje ali branje. *Jezik in slovstvo*, 3(37). https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat1/037/34c04.htm
- Pečjak, S. in Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bralna pismenost: opredelitev in gradniki* (2022). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf
- Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti* (2009). Andragoški center Slovenije.
- Montserrat, S. (2015). *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev*. Malinc.

TADEJA ČESEN ŠINK, uni. dipl. bibl. in prof. nemščine, zaposlena na Osnovni šoli Naklo
Naslov: Osnovna šola Naklo, Glavna cesta 47, 4202 Naklo
E-naslov: tadeja.cesen@os-naklo.si